

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i landet. Information bör också sökas från andra källor.

Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Senegal 2015–2016

I. SAMMANFATTNING

Den demokratiska traditionen och rättsstatens institutioner är starka i Senegal. Flerpartisystem har rått sedan 1970-talet och valen i landet rapporteras av oberoende valobservatörer som fria och rättvisa. Pressfriheten i landet är förhållandevis stark liksom rättssystemets självständighet. Senegal har också ett utvecklat civilsamhälle. De brister som finns har ofta sin grund i fattigdom och i konservativa krafter i den allmänna opinionen. Bristerna gäller bland annat barns situation, diskriminering och våld mot kvinnor, diskriminering av hbtq-personer, överbelagda fängelser och långa väntetider i häkten. De demokratiska institutionerna är tämligen välutvecklade även om brister finns.

Korruption är ett problem inom statsapparaten och det juridiska systemet även om trenden visar på en långsam förbättring. Straffrihet förekommer särskilt bland myndighetspersoner, representanter för ordningsmakten och individer som i sin retorik förespråkar hatbrott mot bland annat hbtq-personer. Dödsstraffet avskaffades i december 2004. Utvecklingen mot ett jämställt samhälle går mycket långsamt.

I den sydliga provinsen Casamance pågår sedan 1982 en numera lågintensiv konflikt med sporadiska uppblossande stridigheter. Senegals regering och *Mouvement des Forces Démocratiques de la Casamance* (MFDC) undertecknade en vapenvila 2014.

Den utbredda fattigdomen utgör ett hinder för utvecklingen. Senegal präglas av stora klyftor mellan en liten välbärgad elit och det stora flertalet som har

dålig tillgång till hälsovård och utbildning. Andelen av befolkningen som lever på under 1,25 USD per dag uppgår till drygt 34 procent. Andelen av befolkningen som lever i flerdimensionell fattigdom uppgår till nästan 31 procent 2014.

I mars 2016 hölls en folkomröstning om bland annat presidentpostens mandatperiod, som minskades från sju till fem år. Förändringen kommer att genomföras först vid nästa presidentval.

II. RÄTTSTATENS PRINCIPER

En princip för god samhällsstyrning

Enligt Senegals grundlag ska domstolsväsendet vara oberoende. Hög arbetsbelastning, brist på resurser, brist på personal och korruption begränsar rättsväsendets oberoende och i praktiken är rättsväsendet sårbart för påverkan från utomstående intressen inklusive den verkställande makten.

Rättsväsendet består av domstolar, tribunaler, ett grundlagsråd och en högsta domstol. Presidenten nominerar medlemmarna av grundlagsrådet och högsta domstolen. Presidenten och justitieministern delar på ordförandeskapet i det högsta domarrådet vilket ansvarar för domares och åklagares tillsättningar. Senegals anti-korruptionsdomstol, *la Cour de répression de l'enrichissement illicite* (CNRI), har kritiserat den verkställande maktens inflytande över rättsväsendet och vill ha ett starkare grundlagsråd. Presidenten har utlovat förändringar, men inga större förändringar noterades under 2015.

I samband med självständigheten 1960 avskaffades de separata informella domstolarna och man strävade efter att skapa ett enhetligt juridiskt system. Resultatet har blivit ett system som innehåller element både från det franska koloniala arvet och från förkolonial muslimsk tradition. Lagstiftningen har sedan under den postkoloniala tiden reformerats vid ett flertal tillfällen och på flera områden.

Senegals regering upprättade tillsammans med Afrikanska Unionen (AU) en särskild domstol (*Extraordinary African Chambers*) för rättegången mot Tchads förre president Hissène Habré. Domstolen dömde Habré till livstids fängelse den 30 maj 2016. Domen har setts som ett framsteg i arbetet mot straffrihet.

Korruption är enligt lag inte tillåtet men lagen efterföljs i varierande grad. Reformen har genomförts för att minska korruptionen och 2014 antogs en lag där presidenten, talmannen i nationalförsamlingen, talmannens finansiella rådgivare, tjänstemän och tjänstemän ansvariga för offentliga medel måste offentliggöra sina tillgångar. Deklarationerna offentliggjorts i slutet av 2015. Sedan 2012 finns en minister för ”främjande av god styrning och ansvar för relationer med institutioner”. Året efter antogs även en nationell strategi om god styrning. Enligt Världsbankens *Worldwide Governance Indicator* har Senegals rättsstatsprinciper gått från index 39,0 (2011) till 53,8 (2014), alltså en klar förbättring. Landet har plats 64 av 176 på *Transparency Internationals* index över upplevd korruption för 2016.

Kvinnor är diskriminerade inom de flesta delar av det senegalesiska samhället och har generellt sett svårare än män att få tillgång till rättssystemet.

III. DEMOKRATI

De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Makten i Senegal är i hög grad koncentrerad till presidenten. Den nuvarande presidenten har en mandatperiod på sju år och kan inneha sin post i två mandatperioder. Efter en folkomröstning i mars 2016 ändrades presidentens mandat till fem år. Detta kommer att genomföras först vid nästa val som ska hållas under 2019. Grundlagsändringen godkändes med drygt 62 procent av de avgivna rösterna. Grundlagsändringen har setts som en viktig del i stärkandet av demokrati och rättsstatens principer i landet.

Nationalförsamlingen har 150 ledamöter, som innehar sina poster under en femårsperiod. Av dessa är för närvarande 64 kvinnor. Presidenten utser premiärministern. Ett råd för ekonomiska, sociala och miljöfrågor har funktionen som rådgivande organ till både den verkställande makten och rättssystemet.

Val förbereds och organiseras av inrikesministeriet. Den oberoende valkommissionen *Commission Electorale Nationale Autonome* (CENA) kontrollerar och övervakar valen, men det är presidenten som nominerar

personer till CENA. Kommissionen får finansiellt stöd från regeringen. Det har framkommit ett förslag om att utesluta inrikesministeriet från valprocessen och under 2016 anordnades en demonstration i Dakar till stöd för detta.

Internationella valobservatörer på plats under presidentvalet 2012 samt valet till nationalförsamlingen samma år rapporterade om valen som fria och rättvisa. EU:s talesperson konstaterade efter folkomröstningen 2016 att den genomförts fredligt och utan störningar och bekräftade valmanskårens djupa demokratiska engagemang.

Senegal har ett flerpartisystem med en stor och välfungerande opposition. Oppositionen är stark och har möjlighet att vinna presidentposten, liksom lagstiftande och lokala ämbeten. I valet 2012 var det andra gången på tolv år som den sittande presidenten förlorade och lämnade sitt ämbete. Senegals regering består av en premiärminister och ytterligare 33 ministrar, varav sex är kvinnor. Regeringen är en koalitionsregering som sedan det senaste parlamentsvalet stöds av 119 ledamöter i parlamentet. Oppositionspartiet *Parti Démocratique Sénégalais* (PDS), lett av den förre presidenten Abdoulaye Wade, fick tolv platser och resterande platser delades av flera andra partier.

Det civila samhällets utrymme

Det civila samhället har en stark tradition i Senegal. Olika lagar definierar civilsamhällesorganisationernas status. Lagen gör skillnad på föreningar, kooperativ, fackföreningar, gräsrotsorganisationer och icke-statliga organisationer. Regeringen respekterar i allmänhet föreningsfriheten, inklusive organisationer som arbetar för mänskliga rättigheter.

Organisationer som endast vänder sig till en religion, ett kön, ett språk eller en region är dock förbjudna enligt grundlagen. Nya föreningar ska registreras vid inrikesministeriet, något som vanligtvis sker utan problem. Sedan 2013 har staten dessutom strävat efter att öka civilsamhällets roll i arbetet med landets utveckling. År 2015 kom ett presidentdekret som stärkte kontrollen över icke-statliga organisationer. Lagen om förtal har använts för att åtala journalister som varit regimkritiska.

IV. MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Inga politiska mord eller utomrättsliga avrättningar är kända under perioden. Tortyr är enligt senegalesisk lag förbjudet och inga uppgifter om att det förekommer är kända.

Senegal har problem med överbelagda fängelser med låg standard och bristfällig tillgång till hälso- och sjukvård. I september 2016 rapporterade människorättsorganisationen *La Rencontre Africaine pour la Défense des Droits de l'Homme* (RADDHO) om en hungerstrejk på fängelset Rebeuss i Dakar där 1 700 fångar hungerstrejkade på grund av dåliga förhållanden. Ungefär samtidigt kom rapporter om ett upplopp på samma fängelse där en person avlidit och 14 personer skadats. Regeringen meddelade efter händelsen att man skulle vidta åtgärder för att förbättra situationen i fängelserna.

FN:s arbetsgrupp mot diskriminering av kvinnor i lag och praktik besökte Senegal under 2015 och uttryckte oro över kvinnors situation i fängelser. Enligt arbetsgruppen är fyra procent av de som sitter i fängelse kvinnor. Arbetsgruppen konstaterade att tillgången till mediciner och sanitära nödvändigheter för kvinnor i fängelser är undermålig. Arbetsgruppen noterade även att endast två av 37 fångvårdanstalter i landet enbart är för kvinnor. Stigmatiseringen av att ha suttit i fängelse är svår för kvinnor, särskilt när de har barn och familj.

Senegal är ursprungs-, transit- och destinationsland för kvinnor och barn som faller offer för barnarbete eller människohandel för sexuella ändamål. Regeringen har vidtagit åtgärder för att stoppa människohandel bland annat genom att uppdatera den nationella handlingsplanen för att bekämpa människohandel. Det kan dock konstateras att inte något fall av människohandel ledde till åtal under 2015.

Dödsstraff

Dödstraffet avskaffades i Senegal 2004. Den sista dödsdomen verkställdes 1967.

Rätten till frihet och personlig säkerhet

Både människorättsorganisationen RADDHO och FN rapporterar om att människor som står anklagade för brott får vänta länge på rättegång och inte får veta tidpunkt för när rättegång kommer att äga rum, vilket strider mot Senegals grundlagar. Det är inte ovanligt med långa häktningstider innan domar fastställs, i vissa fall längre än det fängelsestraff som senare utdöms.

I en FN-rapport om kvinnors rättigheter på fängvårdsanstalter i Senegal framgick det att 72 procent av de kvinnor som satt häktade på en fängvårdsanstalt inte fått sina fall prövade i domstol samt att tillgången till advokat var begränsad.

Det har rapporterats om journalister som har blivit gripna och anklagade för förtal mot personer i den verkställande makten.

Några begränsningar i inrikes eller utrikes rörelsefrihet är inte kända.

Rättssäkerhet

Rättegångar är offentliga. Den som frihetsberövas har rätt att bli informerad om sina rättigheter. Det är möjligt att överklaga domar. Myndigheter respekterar dessa rättigheter generellt. Befolkningen har dock svårt att få tillgång till domstolsväsendet på grund av bland annat utbildningsmässiga, ekonomiska, byråkratiska och geografiska faktorer. Det förekommer att polisen frihetsberövar människor utan häktningsorder, låter bli att informera de häktade om sina rättigheter och inte tillåter familjemedlemmar att besöka de häktade. Det är ovanligt att någon frigges mot borgen.

FN:s arbetsgrupp mot diskriminering av kvinnor i lag och praktik har noterat att den bristande tillgängligheten till rättssystemet framförallt drabbar kvinnor som har blivit utsatta för våldsbrott. Kvinnor måste även själva betala för sin läkarundersökning om de har blivit utsatta för sexuellt våld. Dessutom kan en kvinnas sexuella historia användas till mannens fördel vid misstanke om sexuellt våld.

Straffbarhetsåldern är 13 år.

Straffrihet

Regeringen säger sig bekämpa straffrihet och en del utredningar om brott mot mänskliga rättigheter har lett till fällande domar. Straffrihet förekommer emellertid inom polis och gendarmeri. Fristående utredningar om anmälda övergrepp eller korruption kommer sällan till stånd. Brotts begångna av polis och säkerhetsstyrkor utreds sällan, men i juni 2016 blev en polis dömd till 20 års straffarbete och böter efter att en student dött under en demonstration 2014.

Under fredsförhandlingarna mellan Senegals regering och *Mouvement des Forces Démocratiques de la Casamance* (MFDC)-rebellerna i Casamance antogs 2004 en lag om amnesti för brott begångna mellan 1991 och 2004 i eller utanför Casamance-regionen. Lagen antogs i syfte att få rebellerna att delta i fredsförhandlingarna. År 2005 godkändes en lag om amnesti för alla politiskt motiverade brott begångna av säkerhetsstyrkor mellan 1 januari 1983 och 31 december 2004. Flera oppositionspartier motsatte sig lagen och menade att den var oförenlig med grundlagen. Lagen godkändes trots detta efter prövning i domstol. Internationella organisationer har kritiserat lagen för att uppmuntra straffrihet.

Afrikanska unionen (AU) beslutade i juli 2006 att Hissène Habré, Tchads förre diktator, skulle ställas inför rätta i Senegal, där han har befunnit sig i exil sedan 1990. Habrés rättegång påbörjades i juli 2015. Han dömdes den 30 maj 2016 för brott mot mänskligheten, tortyr och krigsbrott till livstids fängelse. Det var första gången en afrikansk stat ställde en tidigare president i en annan afrikansk stat inför rätta. Rättegången har setts som ett framsteg för att motverka straffrihet i Senegal.

Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive på internet

Senegal har väl utvecklad tv och radio och en rik mängd tidningar. Det finns en statsägd tv-kanal och flera privata lokala tv-kanaler. I allmänhet är privat tv, radio och tidningar relativt fria. Rapporter om frihetsberövanden av journalister har förekommit under 2015 och 2016 men i mindre antal än tidigare år. Gripandena sker med hänvisning till lagen om förtal då journalister har kritiserat regeringen och presidenten.

Fri tillgång till internet respekteras. Inga uppgifter om övervakning eller censur är kända. Antalet internetanvändare är fortfarande relativt lågt men ökar. Enligt UNDP hade omkring 18 av 100 senegaleser tillgång till internet 2015. Senegal har plats nummer 65 av 180 på Reportrar utan gränsers pressfrihetsindex för 2016.

Mötes- och föreningsfrihet

Enligt lagen råder mötes- och föreningsfrihet. Demonstrationer måste emellertid godkännas av inrikesministeriet som även reglerar tid och plats för demonstrationer. Det finns spänningar mellan regeringen och oppositionspartiet och i februari 2015 blev åtta medlemmar av oppositionspartiet *Parti démocratique Sénégalais* (PDS) gripna för att ha deltagit i en demonstration som inte var godkänd. PDS vägrades i augusti 2015 tillstånd att hålla en demonstration. Liknande händelser har rapporterats av människorättsorganisationen RADDHO i juni 2016 då åtta demonstranter greps efter att ha deltagit i en demonstration. I oktober 2016 använde polis tårgas mot demonstranter vid en demonstration som hade tillstånd, men som avvek från den godkända demonstrationsvägen. Under folkomröstningen i mars 2016 förbjöd regeringen en demonstration som uppmuntrade till att rösta nej i omröstningen.

Det råder full frihet att bli medlem i fackföreningar.

Religions- och övertygelsefrihet

I princip råder religionsfrihet. Cirka 94 procent av landets befolkning är muslimer. Senegal är en sekulär stat, men det är välkänt att de muslimska religiösa ledarna (*marabout*) utövar stort politiskt, ekonomiskt och socialt inflytande. Vissa religiösa ledare har verkat för att religionen ska få genomslag i lagstiftningen, men detta har inte lyckats. Äktenskap mellan bekännare till olika religioner (islam och kristendom) är vanliga, utan att någon av parterna tvingas byta religion.

V. EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

Rätten till arbete, rättvisa arbetsvillkor och relaterade frågor

Senegal har ratificerat Internationella arbetsorganisationens (ILO) åtta centrala konventioner. Lagstiftningen mot diskriminering av arbetstagare är omfattande. Det finns också lagar som reglerar maximal arbetstid och slår fast en minimilön per månad. Minimilönen är dock för låg för att räcka till en familjs försörjning.

I ILO:s senaste mätning från 2013 uppgick arbetslösheten i Senegal till 25,7 procent. De flesta arbetar i den informella sektorn som inte omfattas av arbetslagstiftningen. Bristen på arbete är en av grundorsakerna till utvandring.

Majoriteten av de yrkesverksamma kvinnorna arbetar inom den informella sektorn. Enligt UNDP:s rapport om mänsklig utveckling 2015 deltog 66 procent av kvinnorna över 15 år i Senegal i landets arbetsstyrka. Motsvarande siffra för män var 88 procent.

Barnarbete är förbjudet för barn under 15 år, men det är vanligt att barn som är yngre än så på landsbygden arbetar inom jordbrukssektorn. I vissa koranskolor tvingas både pojkar och flickor att tigga eller arbeta med hushållssysslor.

I internationella handelsunionsfederationens (ITUC) rättighetsindex för arbetare i världen 2016 fick Senegal ett index på 3, vilket är en nedgång från tidigare år då indexet låg på 2. Det visar att regeringen och företag regelbundet kränker eller inte lyckas leva upp till kollektiva arbetsrättigheter samt att lagarna inte följs fullt ut.

Det råder frihet att bli medlem i fackföreningar, men dessa måste ha tillstånd för att kunna verka, något som ILO kritiserat. Vissa fackföreningar besitter starka förhandlingspositioner.

Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Hälso- och sjukvård håller fortfarande en låg standard generellt. Tillgången till vård är koncentrerad till städerna och kvaliteten är bättre där än på

landsbygden. Hälsosektorns andel av BNP uppgår till 4,7 procent enligt WHO:s senaste mätningar från 2014. I praktiken är sjukvården undermålig på landsbygden och tillgången där är begränsad. Senegal har introducerat en universell hälsoplan som ska omfatta kvinnor, barn och marginaliserade personer samt en nationell utvecklingsplan för att motverka malaria.

Enligt lagen har alla rätt till reproduktiv hälsa och alla blivande mödrar ska ha rätt till sjukvård under graviditeten. I praktiken är tillgången begränsad och kvaliteten låg, i synnerhet på landsbygden. Abort är olagligt i Senegal med fängelse som påföljd, utom om kvinnans liv är i fara då man kan ansöka om tillstånd för abort. Även om kraven är uppfyllda kan det vara svårt att få ingreppet genomfört, särskilt på den generellt sett mera konservativa landsbygden, där sjukvården dessutom är sämre utbyggd.

Medellivslängden är 69 år för kvinnor och 65 år för män. Mödradödligheten är fortfarande hög och uppgår till 315 per 100 000 födslar. Barnadödlighet vid födseln uppgår till 42 per 1 000 födslar enligt FN:s befolkningsfond UNFPA.

Under 2016 rapporterades det i senegalesisk press om en fabrik som släpper ut giftiga gaser som påverkar människors hälsa och miljön i området. En demonstration mot fabriken rapporterades i augusti 2016.

Rätten till utbildning

Enligt lag är skolgång obligatorisk och kostnadsfri från sex års ålder till 16 år. Skolsystemet lider dock av bristande resurser. Det finns inte tillräckligt med personal och på många håll är klasserna mycket stora. I praktiken krävs också att föräldrar betalar för skolmateriel.

Andelen flickor som går i grundskolan är 37 procent. Motsvarande siffra för pojkar är närmare 40 procent. Flickor går i lägre grad i skola än pojkar och slutar oftare i förtid. Fattigdom är den största orsaken eftersom det oftast är pojkarna som får fortsätta sin skolgång om familjen inte har råd att betala för alla barnens skolmateriel. Ett annat skäl är att flickor löper risk att utsättas för sexuella trakasserier av sina lärare. Flickor som blir gravida kommer ofta inte tillbaka till skolan på grund av stigmatisering. Andelen kvinnor som går vidare till högre utbildning efter grundskolan är 33 procent.

Det förekommer även koranskolor, så kallade daaras. I dessa är ofta undervisningen begränsad till religiösa studier och saknar sekulära inslag. Främst pojkar, men i mindre utsträckning också flickor, deltar i daaras.

Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Levnadsstandarden är generellt sett låg. Det är stor skillnad mellan stad och landsbygd och mellan regioner i landet. Enligt UNDP levde 34,1 procent av befolkningen på mindre än 1,25 dollar om dagen år 2011. Den dominerande delen av de som lever i fattigdom är kvinnor på landsbygden. Landet är starkt beroende av bistånd utifrån, dels från det internationella samfundet, dels på individnivå genom penningstransaktioner från den senegalesiska diasporan.

Enligt Världsbanken hade 78,5 procent av befolkningen tillgång till färskvatten år 2015. Enligt FN:s livsmedelsprogram (WFP) saknar mer än hälften av landets befolkning tryggad livsmedelsförsörjning. I vissa områden på landsbygden lider betydande delar av befolkningen av allvarlig undernäring. Regeringen har tagit fram ett program för att minska fattigdomen men når inte ut till tillräckligt många.

I UNDP:s index för mänsklig utveckling 2014 låg Senegal på plats 170 av 188 länder.

VI. RÄTTEN ATT INTE UTSÄTTAS FÖR DISKRIMINERING

Kvinnors åtnjutande av mänskliga rättigheter

Enligt grundlagen är män och kvinnor jämlika, men könsstereotypa roller och sedvänjor förhindrar verklig utveckling av kvinnors rättigheter. Kvinnor diskrimineras i nästan alla delar av det senegalesiska samhället. Kvinnor har inte samma rätt till arv och ägande som män. Lagen ger inte kvinnor samma rättigheter vid skilsmässa. Kvinnan är inte laglig vårdnadshavare för barnen och mannen är familjens överhuvud. Kvinnan har rätt att förvärva jord på samma villkor som män, vilket innebär att hon själv får arva och förvalta sina egna tillgångar. Diskriminering av kvinnor är mest utbredd på landsbygden.

Tvångsäktenskap är förbjudet, men förekommer ändå, särskilt på landsbygden. Det senegalesiska juristförbundet (*Association des juristes sénégalaises*) konstaterade 2013 att tvångsäktenskap var en ”icke negligerbar realitet” också i urbana miljöer där utbildningsnivån är högre. Enligt *Siggil jiggéen*, ett senegalesiskt nätverk för organisationer som verkar för kvinnors rättigheter, fortsätter man att gifta bort flickor som är 13-14 år. Enligt uppgifter från UNICEF 2014 hade nio procent av landets kvinnor i åldern 20-24 år gifts bort före 15 års ålder och 22 procent av kvinnorna i samma åldersgrupp hade fått barn innan de fyllt 18 år. Nära hälften av alla kvinnor lever i polygama förhållanden. Månggifte är framförallt vanligt på landsbygden men förekommer även i välutbildade hem i städer.

Kvinnlig könsstympning är förbjudet i lag sedan 1999 men utförs ändå. Det sker framförallt på landsbygden i fattiga hushåll. Med hjälp av myndigheternas satsningar på informationskampanjer, utbildning och samarbete med andra organisationer, bland annat civilsamhällesorganisationen *Tostan*, har kvinnlig könsstympning minskat i landet de senaste åren. Statistik från UNICEF visar att 25 procent av kvinnorna i åldern 15-49 utsatts för könsstympning 2014. Motsvarande siffra var 28 procent 2005.

Våld i hemmet är förbjudet, men det finns betydande brister i lagstiftningen. Till exempel täcker den inte våldtäkt inom äktenskapet, psykiskt våld eller ekonomiskt utnyttjande. Enligt statistik som UNICEF publicerade i februari 2016 ansåg 57 procent av de senegalesiska kvinnorna i åldern 15-49 år att en man hade rätt att slå sin hustru under vissa omständigheter. Polisen är generellt sett ovillig att agera mot våld i hemmet och många som drabbats är ovilliga att söka hjälp utanför hemmet. Flera kvinnogrupper och Kommittén för kampen mot våld mot barn och kvinnor (CLVF) som består av flera organisationer, har rapporterat att våld mot kvinnor ökat under de senaste åren.

Kvinnor är underrepresenterade i politiken, även om antalet kvinnor i nationalförsamlingen fördubblades i det senaste valet.

Barnets rättigheter

I Senegal består nära hälften av befolkningen av barn och de drabbas hårt av den utbredda fattigdomen. Månggifte är vanligt vilket medför att många barn delar på en pappa och dennes möjlighet till försörjning. Många barn diskrimineras i det senegalesiska samhället. Detta drabbar framförallt flickor, barn med funktionsnedsättning, gatubarn, barn födda utom äktenskapet och barn med hiv.

I Senegal finns det gatubarn (talibé). Talibés är framförallt pojkar som går i koranskolor (daaras) som leds av religiösa ledare (marabouter). Många av dessa daaras är seriösa skolor men det finns ett betydande antal där marabouter utnyttjar talibés för egen vinning och tiotusentals barn tvingas tigga på gatan för sin marabouts räkning. Förhållandena i många daaras är undermåliga. De talibés som tvingas gå ut på gatorna för att tigga är sårbara för övergrepp. Det finns även rapporter om marabouter som misshandlat talibés och dödsfall har förekommit. Barnen kommer både från Senegal och från andra västafrikanska länder. De sänds av sina föräldrar till skolorna för koranutbildning. De flesta eleverna i daaras är pojkar, men nyligen har civilsamhällsorganisationerna *Plan International* och *Anti-Slavery International* pekat på att flera flickor än man trott finns i skolorna. De hålls dock inom skolorna där de får utföra hushållssysslor. Det förekommer även att de blir utsatta för sexuella övergrepp.

Flera lärare i koranskolorna har gripits under det senaste året anklagade för övergrepp och för att ha missbrukat sin ställning mot eleverna. Då åtal har väckts har det skett efter att barn har dött eller utsatts för extrem misshandling. Uppskattningsvis finns det 100 000 barn som tigger i Senegal. Mer än hälften av dessa finns i Dakar-området. Under slutet av 2015 gav regeringen ungefär 100 daaras finansiell hjälp för att de skulle få undervisning i läsförståelse, franska och matematik. I juni 2016 meddelade regeringen att alla gatubarn skulle bort från gatorna och återvända till sina familjer. Många barn försvann också från gatorna och placerades på mottagningscentra. Enligt människorättsorganisationer har dock flera av barnen återkommit till koranskolorna och även fortsatt att tigga på gatorna.

Barnarbete förekommer även om lagen förbjuder detta. Andelen barn som arbetade var enligt UNICEF ungefär 15 procent år 2015.

Enligt UNICEF är många barn fortfarande oregistrerade även om regeringen försöker åtgärda problemet. Barn som inte är registrerade löper risk att inte få tillgång till samhällstjänster, särskilt utbildning.

Barnäktenskap är enligt senegalesisk lag tillåtet från 16 års ålder. Av alla flickor gifter sig trots detta 33 procent före 16 års ålder, enligt UNFPA. Barnäktenskap är vanligare på landsbygden än i städer. Sexuellt utnyttjande av barn straffas med upp till tio års fängelse, men det finns uppgifter om att lagen inte tillämpas på ett effektivt sätt.

Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Senegal har ett 20-tal etniska grupper som huvudsakligen lever i fredlig samexistens. De många olika etniska grupperna har med tiden blandats upp alltmer. Undantaget har varit Casamance-regionen där bland annat kulturella och etniska motsättningar i början av 1980-talet ledde till väpnad konflikt och strävanden efter självständighet. Konflikten pågår fortfarande men ett avtal om vapenvila slöts mellan Senegals regering och MFDC under 2014 och konflikten har sedan dess varit lågintensiv med sporadiskt uppblossande stridigheter.

Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Homosexualitet är förbjudet enligt lag och är starkt tabulagt. Påföljderna vid åtal är fängelse i upp till fem år. Rapporter om frihetsberövanden och åtal av Hbtq-personer förekommer och flera exempel på fängelsdomar finns. Hbtq-personer diskrimineras inom i princip alla sektorer i det senegalesiska samhället. Misshandel och trakasserier av hbtq-personer förekommer. Brott riktade mot hbtq-personer utreds mycket sällan och leder då oftast inte till åtal.

Lokala civilsamhällsorganisationer som arbetar för hbtq-personers rättigheter håller en låg profil i landet på grund av den sociala stigmatiseringen och lagen mot homosexualitet.

Flyktingars och migranternas rättigheter

Lagstiftningen och tillämpningen av asyl- och migrationsrätt är i huvudsak i samklang med internationella normer. Strukturen byggdes upp under 1960- och 70-talen, då Senegal tog emot ett stort antal flyktingar från bland annat Mauretanien och det dåvarande Portugisiska Guinea (dagens Guinea-Bissau).

Senegal har ungefär 244 000 migranter från andra länder och UNHCR uppskattar att antalet registrerade flyktingar och asylsökande uppgick till 14 274 respektive 2 914 under 2015. Enligt senegalesisk lag tillämpas rätten till asyl och det finns ett program som säkerställer flyktingars rättigheter. Det finns dock brister i programmet och asylprocessen är oftast lång eftersom presidenten måste godkänna varje enskild asylansökan.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Senegalesisk lag förbjuder diskriminering av personer med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning inom arbetsliv, utbildning och persontransporter samt vad gäller tillgång till hälsovård och annan statlig service. Staten har dock svårt att leva upp till detta.

Personer med funktionsnedsättning är en utsatt grupp som i princip saknar socialt skyddsnät. I praktiken är personer med funktionsnedsättning utestängda från de flesta yrken på grund av fysiska hinder, brist på utbildning och tvingas förlita sig på familjen och insatser av civilsamhällesorganisationer. Det är inte ovanligt att personer med funktionsnedsättning tvingas tigga.

Regeringen har stipendier och olika typer av utbildning för barn och ungdomar med funktionsnedsättning, men trots detta går endast 40 procent av dem i motsvarigheten till skolans lågstadium.

Ratifikationsläget avseende centrala konventioner om mänskliga rättigheter

Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, *International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)* ratificerades år 1978. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt ratificerades år 1978 och det fakultativa protokollet om avskaffandet av dödsstraffet har inte ratificerats.

Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR)* ratificerades år 1978 och det fakultativa protokollet om enskild klagorätt har inte ratificerats.

Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, *International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination (ICERD)* ratificerades år 1972.

Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor, *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW)* ratificerades år 1985 och det fakultativa protokollet om enskild klagorätt ratificerades år 2000.

Konventionen mot tortyr, *Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT)* ratificerades år 1986 och det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr ratificerades år 2006

Konventionen om barnets rättigheter, *Convention on the Rights of the Child (CRC)* ratificerades år 1990. Det tillhörande protokollet om barns indragning i väpnade konflikter och det tillhörande protokollet om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi ratificerades år 2004 respektive år 2003.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, *Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)* ratificerades år 2010.

Konventionen mot påtvingade försvinnanden, *International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances (ICED)* ratificerades år 2008.

Flyktingkonventionen, *Convention Relating to the Status of Refugees (Refugee Convention)* och det tillhörande protokollet ratificerades år 1963 respektive år 1967.

Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen, *Rome statute of the International Criminal Court (ICC)* ratificerades år 1999.

Regionala instrument

Afrikanska stadgan om mänskliga och folkens rättigheter, *African Charter on Human and Peoples Rights (ACHPR)*, ratificerades år 1982.

Tilläggsprotokollet om kvinnors rättigheter signerades år 2004.

Afrikanska stadgan om barnens rättigheter och välfärd, *African Charter on the Rights and Welfare of the Child*, (ACRWC) ratificerades år 1998.

Exempel på svenskt och internationellt arbete rörande mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer

Sverige har inte något bilateralt samarbetsavtal med Senegal, men det finns ett antal Sida-finansierade projekt med olika ramorganisationer som finns representerade i Senegal. Bland annat är det Rädda Barnen och Forum Syd som arbetar med barn och kvinnors rättigheter samt stärkande av det civila samhället och demokratiskt deltagande. Civilsamhällesorganisationen *Tostan* har fått finansiellt stöd från Sverige och har genom utbildning och upplysningsverksamhet varit framgångsrik i sitt arbete mot kvinnlig könsstympling, tvångsäktenskap och våld mot kvinnor. Tostan arbetar även med stärkande av civilsamhälle och hälsofrågor. Sverige har också stött den regionala organisationen RADDHO som med inriktning på Senegal och Västafrika arbetar aktivt med svåra och politiskt känsliga frågor.

EU bedriver ett flertal projekt i landet bland annat inom demokratisk styrning, jordbruk-och livsmedelssektorn och vattensektorn för att förbättra människors hälsa och tillgång till rent vatten. Flera FN-organ bedriver verksamhet i landet.